

A portrait of violinist Pavel Šporcl. He is shown from the chest up, wearing a black turtleneck. He has long, light brown hair tied back and is looking directly at the camera with a serious expression. He is holding a violin with a blue, weathered finish. The violin is held vertically, with the body facing forward and the neck pointing downwards. The background is dark and out of focus.

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

PAVEL ŠPORCL

*Můj život
(nejen)
s houslemi*

ROZHOVOR S VÁCLAVEM ŽMOLÍKEM

Nakladatelství ČAS děkuje za cennou pomoc při produkci této knihy paní Martině Fišerové, Lence Hatašové, Aleně Šulcové a Barboře Kodetové Šporclové – které děkujeme i za osobní příspěvek k textu. Za další slova o Pavlovi děkujeme jeho mamince, panu učiteli Zdeňku Kohoutovi a hudebnímu kritikovi Jamesi Invernovi.

Za skvěle zvládnutý text knihy děkujeme panu Václavu Žmolíkovi, za jeho korekturu paní Aleně Sojkové.

A náš velký dík samozřejmě patří přímo Pavlu Šporclovi za to, že jsme měli tu čest vydat jeho osobní zpověď.

**Hlavním partnerem této knihy je společnost
Generali Česká pojišťovna a.s.**

Copyright © Pavel Šporcl, 2020
Copyright © Václav Žmolík, 2020

Editor © Alena Sojková, 2020
Photographs © Lenka Hatašová;
Martin Kubica / Supraphon, 2020

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2020

© Nakladatelství ČAS, 2020

ISBN 978-80-7475-335-0

Úvod Václava Žmolíka

Nabídku, abych vedl tento knižní rozhovor, jsem dostal osobně od Pavla, a moc mě to potěšilo. Vzpomínám si, jak jsme si o tom zkraje letošního roku povídali v příjemné kavárně ve Vinohradské tržnici v Praze a jak jsem si slavného houslistu tenkrát prohlížel a říkal si: „Nakolik se mi, chlapče, povede tě otevřít? To jsem zvědavý...“ Poněkud familiární oslovení jsem si v duchu dovolil i proto, že se s Pavlem známe ve vztahu novinář, písíčí a natáčejíci o umělcích, a slavný umělec, dávající rozhovory a pořádající koncerty a křty, už dlouhé roky. Vlastně od doby, co se v devadesátých letech minulého století vrátil po studiích ze Spojených států. Hned poté, jak na to bude v naší knize vzpomínat, totiž o sobě dal vědět nejen svým výjimečným uměním hry na housle, ale i nevšedními projekty. A pochopitelně svým poněkud provokativním šátkem.

Vzhledem k tomu, že klasickou hudbu miluji, byl mi odjakživa sympatický. A protože je milý, vtipný a pokaždé připravený, vždycky jsem s ním s chutí vedl rozhovory a rád jsem moderoval i akce, kterých se účastnil. Proto musím popravdě říct, že mě Pavlova nabídka potěšila. Co potěšila, nadchla! Cením si toho, že si ze všech možných kolegů vybral, i na radu své přítelkyně a naší společné kamarádky Martiny Fišerové, právě mě.

A jak jsem jej tak v té kavárně zvědavě sledoval, slyším se, jak říkám: „Pavle, jsem starší, tak víš co? Známe se roky,

a když se tě mám ptát i na intimní věci, budeme si tykat, ne?“ Pavel se zarazil, pak se usmál a povídá: „To budu rád.“

Záhy pak přišla pandemie koronaviru, karanténa nás všechny zavřela doma a místo toho, abychom se potkávali v kavárnách anebo abych jezdil ke Šporclovým, případně Pavel ke Žmolíkovým, začali jsme skypovat. V pravidelných intervalech jsme se potkávali prostřednictvím svých počítačů a hodiny povídali o všem možném. Hlavně o Pavlovi, což najdete v tomto rozhovoru. Ale probrali jsme i ledacos dalšího. Jako dva chlapi, kteří si rozumějí.

A myslím, že toho teď o Pavlovi vím jako málokdo. Povedlo se mi ho otevřít. Nemá totiž co tajit. Upřímně řečeno, bude se mi stýskat po našich večerních rozhovorech, kdy jsme oba dali doma povel: „Teď nás prosím nerušte.“ Staly se součástí mého každotýdenního programu a dozvěděl jsem se během nich spoustu zajímavých věcí. Ale hlavně: přiblížil jsem se málem na dotek, jak jen to jde, k jednomu výjimečnému člověku, kterého stojí za to poznat.

A tak musím napsat, že Pavel je nejen vynikající houslista, velmi vzdělaný a výjimečně invenční člověk, ale taky prima chlap s jasnými zásadami. A to se mi líbí.

Malý Budějčák s housličkami

Jaké jsou, Pavle, tvoje nejstarší dětské vzpomínky?

Moje první vzpomínka je z doby, kdy jsem se naučil chodit. Udělal jsem pár krůčků a spadnul. To si pamatuju jako dnes. Bylo to ve Stejskalově ulici, kde jsme tenkrát bydleli. Pak si toho moc nepamatuju. Jen když se podívám na staré fotky, něco si připomenu: Třeba jak jsme jezdili na chalupu. Tam jsem měl poprvé v ruce housličky. To mi bylo asi dva a půl. Byla to taková plechová hračka. Na další fotografii stojíme s bráchou Petrem v bazénku, oba nahatý. A zase tam jsou housličky. A pak si pamatuju, jak jsem se učil lyžovat. To jsem byl už o něco starší. Ale bylo to taky na chalupě, kdy mě naši vytáhli na blízký kopeček a pustili dolů. To jsou moje první vzpomínky.

V každé rodině se jako součást rodinné historie vypráví, jací jsme bývali, když jsme byli malí, tedy v miminkovském a batolecím věku. Co se u Šporclů traduje o malém Pavlíkovi?

(Pavel se usměje) Prý jsem byl dítě, které, když bylo v kočárku, bez ustání brečelo. Proto se mnou neustále museli chodit. Jakmile se kočárek zastavil, tak jsem nabral a nebyl jsem k zastavení.

Jak jste tenkrát žili?

Myslím, že docela skromně. Maminka Jaroslava byla učitelka v nemocnici. Učila děti, které tam byly déle hospitalizované.

Z pohledu rodiny měla tedy úžasné zaměstnání. V práci byla jen dopoledne a odpoledne se už mohla věnovat mně a bráchravi. Táta Petr byl herec a měl angažmá v Jihočeském divadle. Když na to po letech vzpomínám, musím říci, že se o nás moc pěkně starali.

Co tím myslíš?

Moc dobře se doplňovali. Maminka nám dávala řád, ten správný učitelský řád, což se potom týkalo i cvičení na nástroje. Táta s námi chodil na procházky a občas jsme si zahráli i fotbalík. Ale plavat nebo lyžovat, to nás učila máma. Jako správná učitelka byla doslova „výchovní typ“. Myslím si, že jsem od nich od obou dostal díky tomu všemu do DNA neuvěřitelně přínosný mix, a to nejen výchovní, ale i umělecký.

Můžeš ho pojmenovat?

Vidíš, to jsem ještě nezkoušel. Od mámy jsem čerpal praktičnost a smysl pro realitu, tedy svět učitelský, a od táty jsem získal invenci a talent, tedy svět umělecký. I když se to ani takhle radikálně nedá dělit. Máma sama je velmi kulturní a celý život zpívá. A táta byl zručný, skvěle vařil a byl také velký kutil. Nicméně díky tomu, co jsem od každého dostal do vínku, nejsem kumštýř, který stále létá s hlavou v oblacích a neví, co se děje ve světě. Myslím, že v 95 procentech stojím nohama na zemi. Ale nechybí mi ani showmanství po tátovi. Projevuje se třeba v tom, jak vystupuji a dělám koncerty. Takže jsem docela dobře namixovaný, pro moji práci i pro život.

Mimochodem, nakolik jsi měl jako kluk možnost nahlédnout díky tátovi do divadelní „kuchyně“, tedy do zákulisí umělecké práce?

V divadle jsem byl pořád. Znal jsem všechny herce i další tátovy spolupracovníky. Chodil jsem se dívat do portálů i do hlediště, a to nejen během sezony, ale i na otáčivé hlediště v Českém Krumlově, kde soubor vystupoval a stále vystupuje vždy

v létě. Právě tam jsme od jisté doby my, členové rodiny, abychom si něco vydělali, statovali v různých hrách. Mám na to moc hezké vzpomínky, protože díky tomu jsem tam viděl spoustu nádherných představení.

Vzpomeneš si na některé?

Jedno z těch prvních, to jsem byl ještě jenom jako divák, byl Ženský boj od Václava Klimenta Klicpery. I dnes si vybavuju, že tam byla nějaká skála, která se proměnila a objevila i v další hře, což byl Radúz a Mahulena. A pak už to byla představení, ve kterých jsme statovali. Třeba Shakespearův Sen noci svatojánské. V něm jsme s bráchou běhali jako elfové. A poslední, ze kterého mám krásné zážitky, byl Strakonický dudák. To už jsem, myslím, byl na konzervatoři v Praze. Táta hrál Kalafunu, který tam zpívá známou písničku „Dorotko Trnkova, milenko Švandova“ a při tom hraje na housle. Ovšem táta samozřejmě na housle neuměl. A tak se vymyslelo, že se využije živý playback, který vypadal tak, že já jsem stál za stromem a hrál, a táta hru jen markýroval a zpíval. Bylo to nádherné. A představ si, že se táta opravdu naučil „tahat“ smyčcem ty správné tóny a noty. Pamatuju si, jak jsme to zkoušeli na naší chalupě v Nesměni u Trhových Svinů. Já byl ve stodole, táta na dvorku a máma kontrolovala, jestli „tahá“ dobře... Jenže se stalo, že jsem zrovna měl nějaký koncert a nemohl jsem tam pár představení být. Věděl jsem to už dopředu, ale kdyby to režisér zjistil předem, asi by mě na tu roli nevzal. A tak jsme vymysleli takový „podfuk“, že se part naučil i můj brácha Petr, violoncellista, který ovšem na housle neumí. Zvládl to tak, že si dal housle mezi nohy jako cello a hrál to tímto způsobem.

A jaké máš vzpomínky na vaši chalupu?

Moje máma byla a je přebornicí ve sběru borůvek, a tak si pamatuju, že jsme stále museli sbírat borůvky. Táta zase rád chodil na houby, v lese jsme byli opravdu často. Měl jsem tam partu kamarádů, se kterými jsme blbli, hráli

foťbálek, hokej a všechny možné další hry. A občas udělali i nějakou klučičí lotrovinu. Byli jsme ale stále venku. To bylo fajn. A do toho jsem samozřejmě cvičil na housle. Naše chalupa je v moc krásném koutu jižních Čech mezi Besednicemi a Svatým Janem nad Malší. Kousek jsou Novohradské hory. A lesy tam jsou opravdu nádherné. Chalupu naši koupili, když mi byly dva roky. A stále ji máme. Každé léto tam za mámou na pár dní s holkama jedu, navštívím všechny kamarády a zajdu i na pivo. Je moc hezké se tam vracet.

Z jaké jsi vlastně rodiny?

A do našeho rozhovoru vstupuje manželka Bára: „Ony Pavlovy rodiny z maminčiny a tátovy strany jsou úplně jiné. Maminčina rodina je hodně rozvětvená, praktická a extrovertní, podnikatelská, všichni hráli na nějaké nástroje, a tátova rodina je naopak velmi citová. Jak tatínek, tak jeho sestra, Pavlova teta, byly velmi jemné a introvertní osobnosti. Tenhle kontrast musel být pro dítě hodně inspirativní. A Pavel je nakonec poskládaný z obojího.“

Zajímavé je, že obě větve naší rodiny byly hodně kantorské. Učitelství, to je u nás taková červená nit. Maminka i maminčina maminka byly kantorky, tatínkova sestra jakbysmet. A v obou rodinách bylo v předešlých generacích těch kantorů ještě víc. A já to v sobě taky mám. V tom, jak koncerty koncipuju, jak si je uvádím, jak jsem hrál i výchovné koncerty, to všechno je to učitelské poslání ve mně. Zkrátka stále se snažím děti, ale i dospělé něco naučit.

A v čem vlastně maminčina rodina podnikala?

Maminčin otec i strýc byli kapitalisté. Vlastnili mlýn a činžovní dům u náměstí v Budějovicích. Komunisti jim ale všechno sebrali. Po revoluci to rodiny dostaly v restituci nazpátek. Mlýn se dokonce stále jmenuje Stecherův mlýn, protože maminka byla za svobodna Stecherová, a dnes ho vlastní naši již vzdálení příbuzní.

A víš, co dělali tatínkovi předkové?

Tatínkův tatínek byl strojvedoucí a hrál amatérsky na housle. A tátova sestra byla, jak jsem říkal, učitelka. Učila češtinu a dějepis. Byla to, a stále je, velmi vzdělaná paní.

A zažil jsi svoje prarodiče?

Maminčina tatínka ne, babičku ano, protože žila do 101 let. Ještě nedávno jsme slavili její narozeniny. Tatínkova tatínka jsem sice jako malý kluk zažil, ale moc si ho nepamatuju. Jen si vybavuju, jak jsme spolu chodili v Holešovicích na nádraží dívat se na vlaky. Babičku jsem zažil víc. V tatínkově rodině se traduje, že přišla do Čech odněkud z Francie, odkud utekli před Napoleonem. A jedna z verzí, která není moc pravděpodobná, ale zato krásně romantická, říká, že jsme nějak spřízněni s hrabětem Šporkem, což by se mi moc líbilo. Hrabě Špork přece podporoval kulturu. Měl rád dílo Johanna Sebastiana Bacha, dokonce si nechal napsat jednu z kantát, a na svém panství měl krásné Braunovy sochy.

Nechci být rýpavý, ale jak se ze Šporcka stal Šporcl?

Hned vysvětlím. Říká se, že když měl tenkrát někdo levobočka, kteří bývali oficiální a přiznaní, tak aby se poznalo, či levoboček to je, přidávala se ke jménu místo koncovky *-ká* koncovka *-cé*. Tak se ze Šporcka stal Šporcl.

Kde jste v Budějovicích bydleli, když jsi byl malý kluk?

Nejprve v ulici Dr. Stejskala kousek od divadla. Táta to měl minutu do práce a já minutu do školy. Všude to bylo odtamtud kousíček, i na plavečák, kam jsme chodili s mámou, i na náměstí. Když jsem byl v šesté třídě, tak jsme se ale přestěhovali. Babička zůstala ve starém bytě a my jsme šli do nového na sídliště Vltava. A tenhle byt jsem rodině pomohl tak trochu získat já. Tenkrát se totiž byty přidělovaly podle určitých pravidel. Já jsem vyhrál nějakou soutěž a dostal diplom Za skvělou reprezentaci Jihočeského kraje. A právě za to byly nějaké kladné body. Tak jsem se tenkrát zasloužil o rodinu...

Chodil jsi jako malé škvrně do školky?

Chodil. A předtím do jeslí. Nedávno jsem tu budovu našim holkám ukazoval. Je to naproti (bývalé) vojenské nemocnici. Máma chodila učit, jak jsem už vzpomínal, do nemocnice, a tak jsme tam ráno chodívali spolu. Pěšky. Dovedla mě do školky a pokračovala dál.

Na co si z těch let vzpomeneš?

Ze školky si pamatuju, že jsem se strašně styděl a nechtěl jsem mámu za živého boha pustit pryč. Sundával jsem jí rukavice z rukou, schovával jí je a strašně jsem řval. Bývala to nesku-tečná ostuda. Vyváděl jsem tak dlouho, že tam už ani učitelky nebyly. Musely k ostatním dětem. Jednou tam přišla paní uklízečka, aby mě uchlácholila. A já jsem jí natvrdo řekl, že je kráva. Vidíš, další věc z dětství, na kterou si pamatuju. *(Smích)* Pak jsem byl na hanbě. A ještě si vzpomínám, že jsem na ní byl i podruhé, když jsem dal jedné holčičce facku. Nebylo to se mnou asi jednoduché. Ale bylo to tím, že jsem byl stydlivý, introvertní a nepřfliš sebejistý.

Jaký jste měli jako kluci vztah s bratrem Petrem?

U nás to bylo jednoduché. On je o čtyři roky starší, a navíc byl vždycky robustnější než já, a tak když jsme se někdy chtěli prát, on mě zalehl, a tím jsme skončili... Samozřejmě jsme se jako kluci hádali, ale nedělali jsme si žádné schválnosti. Čtyři roky jsou ovšem dost velký rozdíl na to, abychom spoustu věcí prožívali společně. Proto jsme se trošku míjeli v dětských hrách. Brácha měl zkrátka svoje kamarády a já taky svoje. To moje dcery jsou od sebe o dva roky a je to lepší; prožívají toho spolu daleko víc.

Jaké jsou tvoje vzpomínky na základní školu?

Chodil jsem na základní školu Klementa Gottwalda. Dřív se tam říkalo „sirotčinec“ a dnes je tam, tuším, víceleté gymnázium. Bylo to, jak jsem už říkal, doslova minutu od domu, kde jsme tenkrát bydleli, a tak jsem mohl chodit takřka v pře-

zůvkách. Nastoupil jsem do 1. A a měl jsem až do čtvrté třídy báječnou a moc hodnou paní učitelku Vaněčkovou. A od 5. třídy byl mým třídním skvělý pan učitel Kohout, kterého jsme měli na matematiku a tělocvik. Dodnes se v Budějčkách potkáváme a oba na ty roky moc rádi vzpomínáme. A mimochodem, on stále vypadá jako před třiceti lety.

Jak vypadal tvůj školní den?

Díky tomu, že máma byla taková obětavá a praktická, byl hodně nalinkovaný. I když ne vždy. Jen jsem si většinou musel udělat nejdřív úkoly a povinnosti a hrát na housle. Ale mnohdy to tak nebylo, protože jsem byl hodně venku a hrál si s kamarády. Měl jsem v tomto ohledu skvělé dětství, stihl jsem opravdu vše.

A jaké známky jsi ze školy nosil?

Nebyl jsem úplný jedničkař, byl jsem dvojořkař. Žádné trojky, to snad na vysvědčení jen jednou. Zpravidla jsem měl vyznamenání. Ale bylo to i díky tomu, že se se mnou máma i babička učily. Na druhém stupni, přiznávám, když už byla matematika dost těžká, mi máma hodně pomáhala. Třeba tím, že znala coby učitelka matematiky čtvrtletní práci, kterou jsme měli psát. A tak jsem se ji naučil doma. Ovšem nikdy jsem z té písemky neměl jedničku, vždycky dvojkou. Byl tam totiž i jeden volitelný příklad, který si vymyslel pan učitel Kohout. A ten já jsem nikdy nevypočítal dobře. (*Smích*)

Vědělo se ve škole, že hraješ na housle?

Samozřejmě věděli, že hraju na housle a že v tom směru chci i pokračovat. A tak mi na druhém stupni dávali různé úlevy. Třeba jsem nemusel chodit na dílny, které byly odpoledne, protože bylo zřejmé, že budu v odpoledních hodinách po škole potřebovat cvičit. A vždycky, když jsem šel na soutěž a přivezl nějakou cenu a diplom, ukazoval jsem je před třídou. Ve školním rozhlase pak hlásili, jak jsem úspěšně reprezentoval školu. Hrál jsem také na různých školních besíd-

kách a na prvním stupni jsme s družinou chodili do domovů důchodců, kde jsem také vždy něco vystříhl a dělal svou hrou radost. Myslím, že mě opravdu měli docela rádi i přesto, že jsem samozřejmě občas i zlobil.

To je zajímavé! Jak moc jsi byl zlobivý?

Pochopitelně jsme měli partu kluků a proti nám byla ještě druhá parta, a tak jsme se prali. Nevím, jak to mají kluci dnes, ale za nás to tak bylo. Nebyl jsem sice žádný velký rváč, ale vzpomínám si, jak jsem jednou na spolužáka skočil a strašně jsem ho tloukl do zad.

A jakou jsi měl partu?

Báječnou. Bylo nás pět a měl jsem velké štěstí, že každý z mých kamarádů byl výrazný, měl nějakého koníčka a něčemu se věnoval. Jeden hrál fotbal, další hokej, Petr Sedláček tenkrát dělal biatlon a mého nejlepšího kamaráda Petra Schela bavilo výtvarné umění. Dnes je to velmi úspěšný sochař. Takže jsme si všichni spolu po škole hráli, a pak jsme se rozprchli domů. Já šel cvičit na housle, ten šel malovat, ten na fotbal a tak dále. Navzájem jsme se respektovali a brali se i s našimi koníčky moc hezky. A co je zajímavé, že jsem nikdy, a to i díky svým kamarádům, neměl pocit, že hraní na housle je něco divného, že to není moderní, že to není in. Nikdy jsem se za housle nemusel stydět a nemusel jsem je schovávat.

Uvědomoval sis tenkrát, že to mohlo být i jinak?

Neuvědomoval. Bral jsem to jako samozřejmost. Ale měl jsem vlastně velké štěstí. A to i v tom, že žádný z mých kamarádů nešel „přes čáru“, nikdo z nich nebyl příliš velký rebel, nikdo nerozbitel okna, nekradl a nebral drogy. S těmi jsem se mimochodem v životě vlastně nikdy nesetkal.

Šťastný to člověk!

Dnes si říkám, že každý má život nějak nalinkovaný. A musí mít štěstí. Protože člověk nemusí být v každém okamžiku

svého života úplně silná osobnost, nebo dost silná na to, aby řekl: „Tohle já dělat nebudu.“ A stačí pidi sekunda, a můžeš se dostat do nějakého průšvihů. Já si vlastně ani nepamatuju, že by mě někdy takové pokušení potkalo. Dost možná, že jsem byl tak silná osobnost a že se něco takového stalo, ale už jsem to prostě vytěsnil. Opravdu si nepamatuju žádnou situaci, kdy bych se musel o něčem takovém rozhodovat. Ano, byl jsem živé dítě, někdy velmi živé, občas jsme házeli sněhové koule do oken a dělali i jiné klučičí lotroviny, ale nic tragického, naštěstí...

Vydržela ti některá přátelství z dětství až do dospělosti?

Vydržela. A s Péťou Schelem jsem víceméně ve stálém kontaktu. Dokonce máme s Bárrou pár jeho soch i v našem domě. A se spolužáky občas míváme sraz. I když teď už dlouho nebyl... Něco s tím budeme muset udělat. Ještě s panem učitelem Kohoutem se vídám pravidelně.

Jezdil jsi i na dětské tábory?

Ano, kromě školního pionýrského oddílu, se kterým jsme občas chodili hrát seniorům, ale jinak byl k ničemu, jsem byl také členem „poloskautského“ oddílu Čtveráci, který nedávno oslavil padesát let existence. Měl jsem přezdívku Ruch, asi protože jsem stále rušil. A brácha byl Řach, zřejmě vždy všechno rozsedl. Scházeli jsme se jednou týdně v klubovně a já tam prožil krásné chvíle. Základem všeho bylo přátelství a dovednosti. Naučil jsem se morseovku, vázat uzly a spoustu dalších bezva věcí. V létě jsme pak jezdili na tábor. I když já jen na týden, abych neměl příliš velkou pauzu od houslí. Kluci, co nás vedli, měli mimochodem blízko k divadlu. Jirka Šesták, hlavní vedoucí, byl herec a později nejen senátor, ale také ředitel Jihočeského divadla. Na Krumlově rovněž stoval druhý vedoucí Petr Stupka, dnes vyhlášený kuchař. Když o tom teď přemýšlím, měl jsem v dětství vlastně velké štěstí, protože všechno, k čemu jsem se dostal, mělo nějakou úroveň a nadstavbu.

A velkou zásluhu na tom měla jistě i rodina...

Určitě, oba rodiče o nás opravdu báječně pečovali.

Co dětské lásky?

Měl jsem Kokešovou, kterou jsem si dokonce tenkrát i „vzal“. Spolužáci nám v sedmé či v které třídě uspořádali „svatbu“. A taky jsem miloval Ditu Herrmannovou, na to si pamatuju. Ale jaké měla křestní jméno Kokešová? To už nevím... Ale vím, byla to Martina. A také, že na té svatbě jsme měli i dort.

Chybělo ti něco v dětství?

Ne, nechybělo. Pamatuju si jenom dobré věci, ze všeho se snažím vzít si jen to pozitivní, tak to mám zkrátka nastavené. Ale ano, dostal jsem na zadek, od táty i od mámy. Máma byla takový generál pro všední dny. A když bylo potřeba, dokázal i táta zařvat. Ale když na to vzpomínám, žilo se mi hrozně hezky. Nelituju vůbec ničeho.

Housle?

Součást rodinné DNA

Už víme, že ve věku dva a půl roku jsi vyfotografováný s housličkami. Ale jak to vlastně doopravdy začalo s hudbou?

Za to mohla maminka, která tancovala a vlastně po celý život byla součástí folklorního souboru Úsvit. V tomto souboru totiž hrál na housle můj pozdější učitel hry na housle Ladislav Havel, kterému u nás nikdo neřekl jinak než Láďa nebo Ládík. A traduje se, že jsme jednou, když jsme s bráchou Petrem byli ještě docela malí špunti, šli s mámou v Budějčích po mostě domů a potkali Láďu. Brácha byl starší a větší, a tak se mu Ládík kouknul na ruce a povídá: „Ty seš větší a kulatější, ty budeš hrát na violoncello.“ A ke mně prohodil: „A ty, ty seš malej, hubeňoučkej, ty budeš hrát u mě na housle.“ A bylo rozhodnuto.

Projevoval se u tebe už jako u malého kluka hudební talent?

To, že mám talent, bylo zřejmé už od malička, protože jsem si neustále něco zpíval, bouchal jsem doma do hrnců a brnkal jsem i na klavír. A ve čtyřech a půl letech jsem začal chodit k Láďovi Havlovi do hudebky. Ale nezačal jsem hned hrát na housle. Hráli jsme nejdřív na klavír a mně to prý šlo hned obouručně. Všichni z toho byli jak u vytržení. Také

jsme zpívali písničky a já se učil intonovat. To jsme dělali půl roku. Nic víc. A v pěti letech jsem dostal nějaké malinké housličky.

Poslouchat jejich vrzání asi bylo náročné...

To nejspíš ano. Ale maminka se mnou velmi svědomitě chodila na každou hodinu a pečlivě do zápisníčku zaznamenávala, co hrajeme a co se mám naučit. Dokonce ze začátku měla doma i svoje housle, a na těch mi ukazovala, co mám dělat a jak to mám hrát. Tak to bylo do doby, než jsem ji překonal, než jsem jí „utek“. I pak ale se mnou až do mých dvanácti let každý den seděla u piana a cvičila se mnou.

A hrál jsi na housle opravdu každý den?

Myslím, že ano. Možná jsme vynechávali jeden den v týdnu. Ale jiné koníčky ani kroužky, snad až na plavání, o kterém ještě budu mluvit, jsem neměl, housle byly prostě priorita, a tak jsem se jim věnoval. Ostatně i já se u našich dětí snažím dbát na to, aby na hudební nástroje cvičily každý den. Protože jinak to nemá žádný smysl.

Kam jsi vlastně chodil do lidušky?

Nejprve na Piaristické náměstí a pak do ulice Otakara Jeremiáše, což byl slavný budějovický muzikant. Hudební škola je tam stále. Nedávno jsem ji navštívil, protože tam Sophinka hrála na koncertě, a moc mne potěšilo, že dodnes na chodbě visí můj diplom za 1. místo v soutěži škol LŠU.

Jak intenzivně jsi jako kluk hrál?

V pěti letech jsem cvičil pouze pět minut denně, opravdu jen pro radost. Až později to bylo půl hodiny. Ale nikdy mě nikdo nenutil, abych hrál třeba čtyři hodiny anebo dokonce dvanáct hodin jako Paganini. Učil jsem se nejprve lidové písničky. Na prvním koncertě jsem myslím hrál písničku Sedí liška pod dubem. A Láďa Havel byl báječný v tom, že mě naučil mít hudbu a housle rád.

Jak se mu to povedlo? A jaký vůbec byl?

Byl prostě skvělý. Když jsem zahrál dobře, dostal jsem jako odměnu bonbon. Snad jen dvakrát za celé ty roky mě vyhodil z hodiny, protože jsem neuměl to, co jsem se měl naučit anebo jsem byl drzý. Vždycky s ním byla skvělá zábava. Četl nám budoucnost z ruky, házeli jsme klobouky na věšák a já jsem se na hodiny s ním těšil. No, ne úplně vždy, samozřejmě. *(Smích)* Byl taky hodně obětavý, žil pro své žáky, a dokonce za mnou jezdil na chalupu i o prázdninách. Taky uměl dobře na klavír, a tak mne na hodinách doprovázel. On byl i hudební skladatel a v hudbě se opravdu orientoval. A hlavně: jakmile jsem něco uměl, poslal mě hrát na koncert. Na liduškově, samozřejmě. A já jsem se na těchto koncertech báječně otrkal. Chodil jsem totiž hodně na soutěže, vlastně kdykoli byla příležitost.

...a to se ti později moc hodilo...

Přesně tak. Já totiž z koncertů nemám strach. Ani moc nervy. De facto se na ně těším, když jsem připravený. Ačkoli se může stát cokoli, vlastně vím, že se nemůže nic stát. A tenhle můj pocit má základy právě z této doby.

Byl jsi soutěživý typ?

Byl. A vždycky jsem chtěl dobře zahrát a vyhrát. Nikdy jsem samozřejmě nevěděl, jestli propadnu nebo uspěju, ale měl jsem v tomto směru nějaký každoroční cíl, a tím pádem i důvod cvičit. Buď to byly soutěže LŠU, tedy lidových škol umění (dnes základní umělecké školy), což bylo jednou za tři roky. Anebo jsem pravidelně jezdil na Kocianovu houslovou soutěž do Ústí nad Orlicí, kde jsem byl pětkrát.

Pamatuješ si, jak jsi tam uspěl?

Napoprvé jsem do druhého kola nepostoupil, v dalších letech jsem dostal dvě třetí místa, jedno druhé, vždy s titulem Nejlepší žák LŠU. A nakonec, v roce 1987, jsem ve třetí kategorii vyhrál. Obdržel jsem i nejvíc bodů a kromě opětovného Nejlepšího žáka LŠU jsem získal titul absolutního vítěze

a laureáta. Bylo to pro mne velmi důležité vítězství i z toho pohledu, že mnohaletým předsedou poroty byl známý houslista a pedagog Václav Snítal, u kterého jsem posléze studoval na konzervatoři v Praze. A potom i na HAMU, když jsem se vrátil z Ameriky.

Našel jsem tě i mezi vítězi rozhlasové soutěže Concertino Praga. Jak na ni vzpomínáš?

Moc rád. Tam jsem soutěžil celkem čtyřikrát. Vždy jsem vyhrál české národní kolo, a postoupil tudíž do mezinárodního, ve kterém jsem byl mezi sólisty jednou druhý a potom s klavíristkou Jitkou Fraňkovou v komorní hře první s titulem absolutních vítězů. To už jsem ovšem byl na konzervatoři v Praze. Na Concertinu Praga byla krásná nejen soutěž, ale hlavně navazující setkání vítězů. Po pražském Koncertě vítězů v Rudolfinu jsme na čtrnáct dní odjeli do Jindřichova Hradce, kde se konal letní festival. Bydleli jsme všichni ve stejném hotelu a na starost nás měl tým lidí z rozhlasu v čele s báječnou Janou Hlinkovou. Denně jsme vyjížděli do okolních městeček na koncerty. A každý koncert byla obrovská událost, na kterou chodily spousty lidí. My laureáti jsme hráli jako o život, rozhlas to často snímal... Prostě paráda.

Musel jsi tam potkat spoustu zajímavých kolegů. Nebo se pletu?

Nepleteš. Byť jsem tenkrát ještě neuměl anglicky, bylo to velmi inspirativní. Potkal jsem tam třeba Larse Vogta, dnes světového pianistu, se kterým jsem díky Concertinu stále v kontaktu. A to nám bylo tenkrát čtrnáct, možná i míň.

Vzpomeneš si ale ještě i na svůj úplně první koncert před diváky?

Hned první veřejné vystoupení pro mě paradoxně bylo i nejhorší. Den předtím, než jsem měl v liduše zahrát písničku Sedí liška pod dubem před lidmi, maminka chtěla, abych si udělal generálku. A tak mne donutila přednést ji šatnářce

ve veřejném bazénu, kam jsme chodili plavat. A to jsem vnímal jako obrovskou potupu.

Proč? To nechápu...

Musím to vysvětlit. Já se totiž nerad někomu vnucuju. Když jdou lidi na můj koncert, je to v pořádku, koupí si vstupenku a vědí, na co jdou. Ale když jsem třeba byl potom po letech v New Yorku a vydělával si hraním v metru, úplně nejhorší pro mě bylo vyndat housle z futrálu. Pocit, že mě lidi sledují a že se jim budu vnucovat, když oni to nechtějí poslouchat, to bylo něco, co jsem vždy musel překonat. Tady ale nešlo jen o paní šatnářku. Do šatny v bazénu chodili i další lidi, kteří se k tomu nachomýtlí nechtěně, a ti mi vadili snad ještě víc. A tak na tu scénku z šatny u bazénu vzpomínám dodnes s hrůzou, jaká to byla příšernost, že mě tam máma donutila hrát. Byl to vlastně jeden z nejhorších a zároveň nejdůležitějších okamžiků mého života, který si budu asi stále pamatovat. Dnes se tomu samozřejmě směju, ale tenkrát mi do smíchu nebylo. Ale co... Přežil jsem to a druhý den jsem své první opravdové vystoupení zahrál úplně bez problémů, protože jsem to už měl obehrané a už tam byli jen lidi, kteří na ten koncert chtěli jít.

A mamince jsi to jistě dávno odpustil...

Jak by ne. Máma byla neobyčejně obětavá a dělala pro nás neskutečné věci. Protože třeba chtěla, aby nás jako muzikanty nebolela záda a abychom je měli rovná, a na to je skvostná věc plavání, udělala si kvůli nám trenérský kurz. A tak jsem už od pěti let chodil na tréninky plavání. Někde bych ještě našel diplomy ze závodů. Ovšem nebyl jsem nějak světoborný plavec, vždycky mi v bazénu byla zima. Na tréninku jsem vydržel třeba pětáctýřicet minut a pak jsem se běžel ohřát do páry, protože jsem byl úplně zmrzlej. Mimochodem, brácha dokonce jednu chvíli uvažoval o tom, že půjde na sportovní školu a že bude plavat závodně. Nakonec se rozhodl pro konzervatoř a violoncello. Udělal dobře, dnes je z něj jeden z nejlepších českých violoncellistů a člen M. Nostitz Quartetu. Ale

pamatuji si, že to rozhodnutí tenkrát doslova obrečel. A když o tom přemýšlím, plavání byl báječný základ mé fyziky a třeba i toho, že mě nic nikdy moc nebolelo, což je pro houslistu hodně důležité.

Vystupoval jsi i jinde než na soutěžích a koncertech lidušky?

Vystupoval. Máma byla členkou folklorního souboru Úsvit, a ten měl dětskou odnož Úsvitáček, má ji mimochodem dodnes. A tam jsem hrál v kapele, kterou vedl můj strýc Miroslav Stecher, významný dudák. A protože v té kapele byli jinak skoro samí dospěláci, tak mě vždycky postavili na židli, aby mne bylo vidět. Folklor byl zkrátka další součástí mého dětství.

A nikdy nedocházelo při cvičení ke konfliktům?

No, nikdy nade mnou neseděl nikdo s bičem, ale je pravda, že když jsme s mámou cvičili, táta odcházel a vždycky říkal, že se jde raději projít, že se doma nedá vydržet. Pravda, občas mě máma musela k něčemu nutit, křičeli jsme na sebe, když mi říkala, že mám hrát pomalu, a já hrál schválně rychle. Musel to být pěkný řev. Ale bylo to pro mě moc důležité. I díky máminu řádu jsem ostatně tam, kde jsem.

Jiné sny než to, že budeš dělat muziku, jsi jako kluk neměl?

Jasně že ano, chtěl jsem být popelářem, pak kosmonautem... Teď ale vážně: ve skutečnosti neměl. Nikdy mne nic nebavilo víc než housle.

Jakou muziku jsi jako kluk poslouchal? To by mě opravdu zajímalo...

Jenom klasickou, opravdu. Doma naši pouštěli ještě Beatlesáky a skupinu ABBA, ale já jsem pořád poslouchal Čajkovského houslový koncert v provedení Davida Oistracha. Dostal jsem ho na dvoudesce, kde byla i symfonie, kterou jsem samozřejmě nikdy neposlouchal. Ale ten houslový koncert, ten se u nás točil prostě pořád. A pak jsem si taky pouštěl Dvořáka s Václa-

vem Hudečkem. Nejen houslový koncert, ale hlavně Mazurek. Furt. Pořád dokola. Byl jsem schopen u toho vydržet hodiny. Popina mě vůbec nebrala. Když potom přišla céděčka, dostala se mi do rukou nahrávka cikánského houslisty Farkaše ze Slovenska. Bylo to jak zjevení. Z ní jsem zase pořád poslouchal Montiho čardáš. A zamiloval se díky tomu do cimbálky a do virtuózních cikánských houslí. I proto tenhle repertoár teď sám hraju a miluju.

Stále přemýšlím o tom, jak to, že tě tak očaroval takový těžký nástroj, jako jsou housle.

Tak to vůbec nevím. Už jsem zmiňoval, že dědeček hrál jako amatér na housle. Táta mi říkal, že uměl slavnou irskou písničku Poslední růže, což je hezké, protože já jsem po letech virtuózní variace na tuhle písničku od Heinricha Wilhelma Ernsta nahrál. Ale když o tom přemýšlím, pokud byli skoro všichni moji předci kantoři, všichni asi hráli na housle. Protože tenkrát chudí učitelé neměli k dispozici klavír a jediný dostupný nástroj byly housle. A možná se tak ty housle nějak dostaly do naší rodinné DNA. A na mě to prostě padlo. Je taky pravda, že v mé rodině je muzika všude. Strejda Stecher na dudy nejen hraje, ale taky je staví a moc jim rozumí. Mladší z jeho dcer Martina zpívá a učí zpěv nejen u nás, ale i v Itálii, kde dlouho žila, starší Mirka hraje na violu. I ony vystupovaly s Úsvitem. A tak kolem mne byla hudba přítomná pořád.

Snažíš se to, co jsi dostal od rodičů, předat i svým dětem?

Snažím se jim ukázat, že bez práce nejsou koláče. A že bez každodenní rutiny a řádu to v životě nikam nedotáhnou. Je to velmi těžké, protože doba je jiná. Ale moje dcery denně cvičí na nástroje. Když jsem doma, jsem u toho, když ne, tak jim to Bára připomene. Cvičíme hodinu, někdy i hodinu a půl. Jsou už přece jen velké. Ale ať už se budou věnovat čemukoli, toto se jim nikdy v životě neztratí. Protože když člověk nějaký řád nemá, zvlčí, a život jenom promrhá. Vedle toho se dcerám snažíme s Bárou dát co nejvíc lásky, pozitivního myšlení a podpo-

ry. A tohle úžasně dělala moje máma. Jednou jsem se jí zeptal: „Co se stane, když to nezahraju dobře?“ A ona mi odpověděla: „Co se stane? Nic. Lidi si řeknou, že jsi to zkazil.“

Moudré...

Když jsem byl v pubertě, přečetl jsem celou bibli, což mne velmi ovlivnilo. A tak jsem si to později ještě doplnil a dodal si k tomu: Každý den vyjde sluníčko a život jde prostě dál. Zkazil jsem koncert? Tak jsem ho prostě zkazil. Ale musí to být s vědomím, že jsem předtím udělal poctivě všechno pro to, aby to bylo dobré. A to se snažíme s Bárrou předat i holkám: Aby pro všechno udělaly maximum možného. Někdy nás sice neposlouchají, ale stále věříme, že to není jenom házení hračky na zeď, že někde tam ten základ bude a jednoho dne se ukáže. A jsem rád, že to zatím vypadá, že je hudba baví a já je nemusím s bičem ke cvičení honit. Prostě je to součástí jejich všedního dne i jejich života. Nedávno se mi stalo, že jsem přišel k Violettce do pokoje, ona cvičila na housle a před sebou měla telefon. Jak jsem hned zjistil, právě totiž probíhal skupinový hovor s ostatními čtyřmi spolužáky. Každý z nich dělal něco jiného. Jeden se učil, druhý maloval a ona hrála na housle. Nevím, kolik toho nacvičila, ale bylo to tak přirozené, že mě to doslova dojalo. Stejně jako věta, kterou pronesla před měsícem: „Tati, budu se muset začít věnovat nauce, abych se mohla dostat na konzervatoř.“ Tak uvidíme.

Roky na konzervatoři aneb Dítě štěstěny

Konzervatoř jako další škola pro tebe asi byla jednoznačná volba. Nebo se pletu?

Jak se to vezme. K tomu, že jsem šel na Pražskou konzervatoř a že jsem odešel z Budějovic do hlavního města, přispělo to, že jsem jednou jel zahrát domů k Bělohlávkovým, tedy k dirigentu Jiřímu Bělohlávkovi. Bylo to někdy po velmi důležitém koncertě s orchestrem FOK, kde byl pan Bělohlávek v té době šéfdirigentem. Tenkrát několik studentů z budějovické LŠU, a mezi nimi i já, bylo vybráno a dostalo příležitost vystoupit s tímto skvělým orchestrem. Každý z nás totiž tenkrát vyhrál nějakou soutěž. Dirigoval Petr Altrichter: A paní profesorka Kotrčová z naší LŠU domluvila, že půjdu s mým klavírním triem panu Bělohlávkovi předehrát. (Mimochodem, vzpomněl jsem si na to opět nedávno, když pan Bělohlávek zemřel. Bavili jsme se o tom s jeho manželkou, paní Annou Fejérovou.) Když nás slyšel, řekl, že hraju výborně, ale že bych ještě potřeboval zlepšit vibrato, že mám jen jeden druh, a že jsou v mé hře i další věci, které by se daly vylepšit. Moje maminka si tenkrát asi uvědomila, že Láďa Havel jako učitel mi dal ze sebe maximum a že je potřeba se posunout. A že bude lepší, když půjdu na konzervatoř, než zůstat třeba v Budějkách na gymplu a chodit na druhý stupeň zušky, tenkrát vlastně ještě lidušky, což jsme doma taky zvažovali.

Vzpomeneš si na svoje přijímačky na konzervatoř?

Vzpomenu. Byly velice jednoduché. Co a jak jsem hrál na housle, to už nevím. Ale co se týká hudební nauky, bylo to raz dva: Přišel jsem do třídy, kantor brknul tón, zeptal se, jaký tón to je, já řekl, že to je é. Mám totiž absolutní sluch, vycvičený, ale mám. Kantor řekl: „Tak to je v pořádku.“ A tím moje přijímací zkouška skončila.

Jak se tvým profesorem už na konzervatoři stal Václav Snítíl?

Pro moje přijetí k němu bylo důležité, že jsem zvítězil v Kocianově houslové soutěži, kde on byl dlouholetým předsedou poroty. A právě na Kociance jsme se domluvili, že bych u něj mohl studovat. Taková příležitost se mladému hudebníkovi nenaskytne každý den. Nebylo to ale úplně samozřejmé, protože pan profesor na Pražské konzervatoři neučil. Působil pouze na HAMU. Proto se pro něho musela udělat jakási výjimka, aby mohl mít se mnou minimální úvazek. No, asi jsem se mu moc finančně nevyplatil. (*Smích*) Pamatuji si, že zaranžovat to nebylo snadné.

Ovšem ty jsi byl nadějný mladý houslista, což asi hodně pomohlo...

To ano. Ale hodně tehdy (bavíme se o roce – počkej, já to spočítám –1987) pomohl pan František Šrámek, kamarád pana profesora a místopředseda tehdejší české vlády. Tuším, že byl ministr stavebnictví, tedy komunistický pohlavár. Ale jak jsem ho poznal, byl to hodný a vzdělaný člověk, amatérský malíř, a hlavně obrovský milovník houslí. A jak sám Snítíl, který komunismus nesnášel, říkal, nikdy nikomu neublížil. Dokonce napsal s Vladimírem Pilařem úžasnou knihu, jmenuje se Umění houslařů a je to novodobá encyklopedie o českých houslařích. Myslím, že od té doby žádná podobná kniha takového rozsahu o tomto tématu nevyšla. Šrámek byl člověk, který miloval hudbu. Pravidelně jezdil na Kocianovu houslovou soutěž a mne měl rád. Právě on se v téhle věci velmi angažoval.

Tak si říkám, jestli tě v době tvého dospívání díky úspěchům na soutěžích nepovažovali za „zázračné dítě“...

To nevím, spíš ne. Tenkrát se to tak ani nebralo. Nemyslím si, že bych byl geniální, ale dobrý jsem byl, dobrý jaksi nad všemi, a tak mi tu a tam možná i něco odpustili. Ale nedávali mi, třeba na konzervatoři, rozhodně nic zadarmo, i když věděli, jak moc na sobě pracuju. Ale když jsem neuměl, dali mi zkrátka kouli. Třeba na hudební nástroje jsme měli pozdějšího ředitele Pavla Trojana. Zkoušel mě jednou z houslí: „Jak vznikly? Jaká je jejich historie?“ Blekotal jsem něco jiného, než si představoval, a tak jsem zkrátka dostal pětku.

Jak potom probíhala výuka u tak slavného a jistě i vytyčeného houslisty, jakým byl Václav Snítíl? On byl přece v hudebním světě pojem!

Na hodiny jsem chodil k panu profesorovi na HAMU a také domů, do jeho pracovny. Bydlel v Nuslích, v ulici Na Veselí. Důležité pro mě bylo, že se mnou pracoval úplně jinak, než do té doby Láda Havel. Oproti dvěma a půl hodinám, co jsem hrál dosud, jsem začal cvičit čtyři hodiny denně. Stavěli jsme nový repertoár. Učil jsem se Bachovu Partitu E dur, Paganiniho Houslový koncert D dur s Kubelíkovou kadencí... Hráli jsme i české skladatele: Dvořáka, potom také Smetanu a Martinů.

Jaký byl pan profesor jako učitel?

Hluboký. A seriózní. Díky tomu, že byl žákem Jaroslava Kociana, byl velmi spjatý s českou hudební tradicí. Byl velký hudebník a muzikant, také velký ctitel skladatelova zápisu, tedy tzv. urtextu. Bylo pro něj nesmírně důležité, abych hrál Bacha přesně tak, jak ho Bach napsal, což nebylo úplně snadné. Ale představovalo to skvělý základ, který mi v tomto směru dal. Právě díky Snítílovi mám Bachovu hudbu tak rád. Hodně jsme také pracovali na celku skladby a jednotlivých frázích. A samozřejmě i na pojetí jednotlivých skladeb a stylů. (Potom, když jsem přišel do Ameriky, to bylo úplně opačně, protože jsme pracovali na jednotlivých notách.) Ovšem s panem pro-

fesorem jsme se moc nezaměřovali na techniku, kterou jsem měl tak nějak přirozenou. Pro něj to také nebyl úplně nejdůležitější aspekt, hlavní byla vždy hudba, a nějaký falešný tón se odpustil. Byl také skvělý klavírista, takže mě mohl velmi dobře doprovázet. A konečně i skladatel, a tak mi vysvětloval různé harmonické změny i jednotlivé tóny v harmonii, což bylo důležité. A ještě něco musím podotknout: Jednal se mnou jako s dospělým hráčem, byť mně bylo, když jsem k němu přišel do Prahy, čtrnáct.

A jako člověk?

Poměrně akademický, ale velmi milý. Kolik mu to bylo, když jsem k němu šel? Měl jsem tenkrát pocit, že byl v letech... Ale teď si říkám, že mu nemuselo být zase tolik. Počkej, najdu to na internetu... No, devětapadesát! Žádný stařík...

Chybělo ti něco, když se ohlédneš nazpátek?

Vzhledem k tomu, že jsme se ani s Havlem, ani se Snítilem moc nevěnovali technice, stupnicím, etudám, uvolňování rukou atd., tak ano. Když se na to zpětně dívám, uniklo mi poněkud období, kdy se dělá základ techniky. Já měl jako houslový talent totiž skvělou přirozenou techniku a samozřejmě jsem ji cvičil, ale ve světě už určitě tenkrát byly metodické pokyny, které by mi naprosto jasně ukázaly směr, jakým bych býval měl jít. A tak i dnes stále piluju a vylepšuju techniku, protože kdybych ji tenkrát podchytil víc, tak by se mi dnes třeba hrálo líp. Aspoň si to myslím. To jsou ovšem subjektivní pocity. Posluchač to nepozná. Ale je důležité, jak se na lyžích, s tenisovou raketou anebo jako já s houslemi, člověk cítí. Když se cítí stoprocentně, hraje samozřejmě líp, může si hudebně dovolit i jiné věci, než když je šťastný, že to zahraje.

Čím to bylo?

Myslím, že to moji profesori možná ani nevěděli. Snítil báziloval hlavně na hudbě, a když jsem mu řekl, že mě bolí ruka, odpověděl mi, že to je špatně. Už mi ale neřekl, co s tím mám

dělat. Mě tenkrát dost často bolelo levé rameno. Až později v Americe jsem zjistil, že stačilo ruku uvolňovat, naučit se mít ji uvolněnou i ve vypjatých momentech. Já jsem totiž byl odjakživa sólista v tom smyslu, že jsem hrál „na krev“. Ono to na mně asi nebylo moc vidět, protože jsem při hraní stál jako svíčka, ale hrál jsem vždycky naplno. A když tohle děláš špatně, ztuhneš. Platí to asi při každé činnosti. Ovšem u houslí, když chceš nasadit velký tón a hodně vibrovat, a já jsem tehdy vibroval hodně, svaly se ti zatnou. A když cvičíš se zatnutým svalem čtyři hodiny denně, tak to prostě bolí. A pan profesor mi na to řekl: „To je špatné“ a víc jsme to neřešili.

Jak by dopadlo srovnání tvých prvních učitelů z hlediska tvého vztahu k nim?

Pan profesor byl pro mne obrovská ikona a já si ho nesmírně vážil. Takže zatímco Václav Snítíl pro mě byl stále pan profesor, Láďa Havel byl kamarád. Když jsem dostudoval, nabídl mi tykání. Pravidelně jsem se u něho později stavoval. Taky jsem mu, stejně jako Snítílovi, bohužel už hrál na pohřbu. A dva týdny předtím, než zemřel, jsem byl u něho v nemocnici a ještě jsem ho držel za ruku. Byl to přítel.

Když jsi chodil na hodiny k panu profesorovi domů, to jsi asi necvičil na záchodech, jak v té době bylo na Pražské konzervatoři kvůli nedostatku zkušeben obvyklé...

To ne. Když jsem přišel na konzervatoř, bydlel jsem nejprve v ubytovně v ulici Podplukovníka Sochora v Holešovicích, což bylo milé, protože do tohoto koutu Prahy mě osud zavál hned několikrát. Můj tatínek se narodil v Holešovicích. Když jsem byl malý kluk, jezdili jsme tam za babičkou a dědečkem, který mě vodil na nádraží Holešovice-Bubny, anžto byl strojvedoucí, jak jsem vzpomínal. A později jsem v Holešovicích bydlel. V Dělnické ulici, v Šimáčkově, U Smaltovny, což předbíhám, ale Holešovice mi zkrátka byly v Praze souzené. V ubytovně v ulici Pplk. Sochora jsem měl veliké štěstí, abych se vrátil k tvé otázce, že byla nevelká a že nás tam bylo poměrně málo.

A tak jsem mohl bydlet sám. Dokonce se podařilo, že i pokoj vedle mě byl volný. Svým cvičením jsem tudíž opravdu nikoho nerušil. To je to moje štěstí!

A bydlel jsi během studií i jinde?

V Holešovicích jsem byl asi dva roky, a pak se cosi stalo. Snad to tam rušili nebo opravovali, to už nevím, a já jsem chvíličky bydlel v další ubytovně na Třebešíně. To je velká budova, kde byli ubytovaní i studenti z jiných škol. A tam už na mě bouchali. Ne nějak moc, ale rozhodně není příjemné cvičit s pocitem, že tím někoho rušíš. Měl jsem ale zase obrovské štěstí, že můj bratr Petr už tenkrát bydlel v baráčku na Újezdě u své nastávající ženy. Nabídli mi, abych bydlel u nich. A to jsem měl dvojitě štěstí, protože jeho, dnes už bývalá, manželka houslistka je z muzikantské rodiny a její rodiče jsou taky houslisté. Měl jsem u Charvátů maličkou, ale moc pěknou cimříčku. A já mohl hrát do aleluja, protože je ten barák naštěstí třípatrový.

Kdo byl mezi tvými spolužáky na konzervatoři?

To bylo další štěstí. Měli jsme skvělou třídu. Protože jsme byli silný ročník, vytvořili na škole třídu jen z hráčů na smyčcové nástroje. U nás byla spousta báječných muzikantů, kteří jsou teď v různých orchestrech nebo hrají v komorních souborech. Do třídy se mnou třeba chodil skvělý hráč na violu a můj velký kamarád Karel Untermüller. A v herecké třídě byla například Darina Rolincová. To bylo haló, když nastoupila, protože jsme ji všichni znali z televize. Do ročníku chodila taky herečka Zuzka Stivínová. A o dva roky výš tam tenkrát byla moje Bára. Ale jeden druhého si z té doby nepamatujeme. Spíš než herce jsem zaznamenával houslisty, a tak vím, že s Bárou do ročníku chodila Gabča Demeterová. Její profesorkou byla Nora Grumlíková, která měla skvělé žáky. K ní chodil třeba i Pavel Šafařík. Ten je dnes v FOK a hraje společně s Petrem Jiříkovským a Jardou Matějkou v Triu Martinů. A další vynikající třídu vedl pan profesor Foltýn, ke kterému chodil například Jirka Kubita, výborný houslista, dnes člen České filharmonie.